ئومىر بويى ۇلتتار بىرلىگى سۇيىسپەنشىلىگىن جەتكىزدى

ــ اۆتونومىيالى رايوندىق 6 ـ كەزەكتى ئمۇرال ۇلگىسى سالقىن يىمىن جوڭنىدە

ئمۇرال ۇلگىلەرى كەلبەتى

□ مەركىزى ئىلشى ژەن بو

شاۋەشەك قالاسى شىنچىلىك ئمالىسى قارا ئدوڭ الەۋەتتىك اۋاماعىنىڭ تۇرعىنى سالقىن يىمىن ۇلتتار بىرلىگى قورعاۋدى ئوزىنىڭ سەنمى جانە تالپىنسى ەتىپ، پارتيانى، وتاندى ئسۇيۇ سۇيىسپەنشىلىگىن ئىس جۇزىندىك ارەكەتى ارقىلى جەتكىزدى، ونىڭ اڭگىمەلەرى دە ەل اراسىندا كەڭىنەن تارالدى.

6 ـ ايدىڭ 28 ـ كۇنى بۇل جوڭىنىدە ئسوز قوزعالاندا، بيىل 73 جاستاعى سالقىن: "انار-دىڭ ئبىر تال ئدانى بولىپ، ئار ۇلت اعايىندار-ەن تەعىز ۇيىسىپ، ەۋمىر بويى ۇلتتار بىرلىگى سۇيىسپەنشىلىگىن جەتكىزەمىن" دەدى.

سالقىن 1992 ـ جىلى ساۋداەمەن شۇعىلدا-نىپ، سول جەردەگى ادام اينالىمى ەڭ كوپ با-زاردا "سەنمەدى ەت دۇكەننىن" اشادى، ەشقاشان از بەرىپ، جارامسىزدىن جاقسى دەپ ساتىپايتىندىق-تان، كوپتەگەن قالا تۇرعىنى ونىڭ ەت دۇكەنى-نەن ەت ساتىپ الاتىن.

تۇرمىسى جاقسارعانىن كەيىن، سالقىن ما-ڭىندا قونىستانعان سۇيەنىشسىز قارتتاردىڭ تۇر-مىستاعى قولايسىزدىقتارىن كورىپ، ايەلىمەن بىرگە ۇنەمى قارتتارعا امانداسا بارىپ، ولارعا ئدامدى تاماقتار جاساپ، كىيىم ـ كەشەكتەرىن جۇيىپ بەرىپ ئجۇردى.

سالقىن بۇل ىستەردى ىستەۋ بالا كەزىنە-دەگى قىزىل تۇقىمنىڭ تامىر تارتىپ، وركەن جاي-عاندىعىنىڭ جەمىسى دەپ بىلەدى. 1950 ـ جىلى جۇڭگو حالىق ازاتتىق ارميا-سىنىڭ بەلگىلى اسكەري ئبولىمىنىڭ كوماندىر ـ جاۋىنگەرلەرى شاۋەشەك قالاسىنا كەلىپ، ۋاقىتشا جاتىن ورىن تابا المايدى. سالقىننىڭ اكە ـ شەشەسى بۇل دۇنيەدەن ەرتە كەتىپ، ئىنىسى ەكەۋى ەكى جاققا تاراپ كەتىپ، ئىنىسى ۇلتتار ىستەرى ورتالىعىنا جۇمىسقا ورنالاسىپ، ئىنىسىنىڭ ۇلى ۋەنمەن ۋىلىنداعى ورتا مەكتەپتە وقىپ جۇر ەدى.

1962 ـ جىلى شىكى ولكەدەن شاۋەشەككە جۇمىس ىستەي كەلگەن مىڭ گۋاڭجىنىڭ جاتىن ورىن تابا المايتىنىن كورگەن سالقىن جاڭ وتباسى مىڭ گۋاڭجى وتباسىنداعىلارعا ئبىر اۋىز ئۇيىن بوساتىپ بەرەدى، سونىمەن ولار وسى ارادا تابانى كۇرەكتەي 20 نەشە جىل تۇرا-دى، ەكەۋى دە اعايىندارداي سۇيىسپەنشىلىك ور-ناتادى. 1985 ـ جىلى مىڭ گۋاڭجى وتباسى عيما-راتقا كوشىپ كىرسە دە، ەكى ئۇيدىڭ ادامدارى تەعىز بارىس ـ كەلىس ساقتاپ كەلدى. 1997 ـ جىلى مىڭ گۋاڭجى باۋىر راگىنان قايتىس بولعان-دا، سالقىن وعان ارناپ ازا ئبىلدىرۋ جىنالىسىن وتكىزەدى.

ىنتىماق، ورىنقتىلىق ـــ قۇت، بولشەكتەۋشى-لىك، بىلىقپالىق ـــ جۇت دەگەن قيسىندى سالقا-جان قانىق بىلەدى. 2009 ـ جىلى سالقىن ئۇيى-نىڭ اۋلاسىندا مەملەكەت تۇىن شعارۋ سالتىن وتە-كىزۋگە بەكيدى. ۇيىندەگىلەردىڭ كومەگىندە، سول جىلى 10 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى مەملەكەت تۇى اۋلاسىنىڭ كەڭىستىگىندە جەلبىرەيدى.

وسىدان كەيىن ئار رەتكى ماڭىزدى مەرەكە-لەردە سالقىن ئۇيىنىڭ اۋلاسىندا مەملەكەت تۇىن شعارۋ سالتىن وتكىزەدى، تۇىس ـ تۇعان، ىستەن حابار تاپقاننان كەيىن 4 اۋىز ئۇيىن بوسا-تىپ، ازاتتىق ارميا جاۋىنگەرلەرىن ۇيىنە كوشى-رىپ كەلەدى. 8 جىل ىشىندە سالقىن وتباسى مەن جاۋىنگەرلەر ئبىر ئۇيدىڭ ادامدارىنداي ناتۋ ـ ئتاتىن وتەدى.

"سول كەزدەن باستاپ ئۇيىمىزدىڭ اۋلا-سىندا قىزىل تۇ جەلبىرەپ تۇراتىن بولدى، بۇل كورىنىس تە مەنىڭ سانامدا تەرەڭىنەن تامىر تارتتى. ازاتتىق ارميا جاۋىنگەرلەرىنىڭ نەپالىندا، مەن پارتيا مەن مەملەكەتكە، قوعامعا كوپتەپ ناقتى ىستەر، جاقسى ىستەر ىستەۋ سەنىممەدى بە-كەمدەي ئتۇستىم"، ـ دەيدى سالقىن.

1962 ـ جىلى شىكى ولكەدەن شاۋەشەككە جۇمىس ىستەي كەلگەن مىڭ گۋاڭجىنىڭ جاتىن ورىن تابا الماي قينالىپ تۇرعانىن كورگەن سالقىن وتباسى مىڭ گۋاڭجى وتباسىنداعىلارعا ئبىر اۋىز ئۇيىن بوساتىپ بەرەدى، سونىمەن ولار وسى ارادا تابانى كۇرەكتەي 20 نەشە جىل تۇرا-دى، ەكەۋى دە اعايىندارداي سۇيىسپەنشىلىك ور-ناتادى. 1985 ـ جىلى مىڭ گۋاڭجى وتباسى عيما-راتقا كوشىپ كىرسە دە، ەكى ئۇيدىڭ ادامدارى تەعىز بارىس ـ كەلىس ساقتاپ كەلدى. 1997 ـ جىلى مىڭ گۋاڭجى باۋىر راگىنان قايتىس بولعان-دا، سالقىن وعان ارناپ ازا ئبىلدىرۋ جىنالىسىن وتكىزەدى.

ىنتىماق، ورىنقتىلىق ـــ قۇت، بولشەكتەۋشى-لىك، بىلىقپالىق ـــ جۇت دەگەن قيسىندى سالقا-جان قانىق بىلەدى. 2009 ـ جىلى سالقىن ئۇيى-نىڭ اۋلاسىندا مەملەكەت تۇىن شعارۋ سالتىن وتە-كىزۋگە بەكيدى. ۇيىندەگىلەردىڭ كومەگىندە، سول جىلى 10 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى مەملەكەت تۇى اۋلاسىنىڭ كەڭىستىگىندە جەلبىرەيدى.

وسىدان كەيىن ئار رەتكى ماڭىزدى مەرەكە-لەردە سالقىن ئۇيىنىڭ اۋلاسىندا مەملەكەت تۇىن شعارۋ سالتىن وتكىزەدى، تۇىس ـ تۇعان، دوس ـ جاراندارىنىڭ، ماڭىنداعى كورشىلەرىنىڭ بارلىعى تۇ شعارۋ سالتىنا وزدىگىنەن قاتىناسادى. قاتىناسقان ادامدارىڭ بارعان ساين كوبەيگەندە-گىن كورگەن سالقىن وسى ورايدان پايدالانىپ، نيەتەردىڭ نزگى ىستەرىن ۇگىتتەپ ـ ئناسيحاتـ تاپ، ئوزىنىڭ ئتول سەزىمىن ايتپاقشى بولادى.

"ئبز قازىر ىشەر استان، كەيەر كيمەنەن تا-رىقپايتىن بولدىق، اۋرۋ كورسەتسەك ەمدەۋ قام-سىزداندىرۋى بار، قيىنشىلىعى بار وتباسىلار تاعى ەڭ تومەنگى تۇرمىستى قامتاماسىزداندىرۋ قاراجاتىن الادى... بۇنىڭ ئبارى پارتيانىڭ بىزگە دەگەن قام-قورلىعى، پارتيامىز بەن وتانىمىزعا العىس ايتپاۋعا قاندايى سەبەبىمىز بار؟ ۇلتتار بىرلىگى قورعاماۋـ عا قاندايى سەبەبىمىز بار؟"، ـ دەيدى سالقىن ۇنەمى ۇگت ـ لەكسيا جاساعان كەزدە.

2017 ـ جىلى سالقىن تاعى ئار دۇيسەنبى كۇنى ۇيىندە مەملەكەت تۇىن شعارۋ سالتىن وتكىزۋ بەكمىنە كەلەدى، سودان باستاپ ونىڭ ئۇيىنىڭ اۋلاسى ئار دۇيسەنبى كۇنى ادامعا لىق تولادى.

قازىر سالقىن ئۇيىنىڭ اۋلاسى شاۋەشەك قالالىق ۇلتتار بىرلىگى تاربيەسى بازاسىنا، جاستار مەن ورەندەردىڭ وتانشىلدىق تاربيە بازاسىنا ايـ نالدى. ول كەلگەن ادامنىڭ اربىرىنە بىردەن كىشكەنە مەملەكەت تۇىن ۇسىنىپ، قازىرگە دەيىن 60 مىڭنان استامىن تاراتىپ بولدى، ونىڭ ۇگت ـ لەكسياسىن تىڭداعان كادر ـ بۇۋقارا 150 مىڭ ادام ـ رەتتەن استى.

قازىر سالقىن مەملەكەت تۇىن شعارۋدىڭ جانە ۇگت ـ لەكسيا جاساۋدىڭ اۋىر مىندەتىن با-لاسىنا وتكىزىپ بەرمەكشى، ول: "بۇدان كەيىن مەنىڭ شامام جەتپەي قالسا، ۇلىم جالعاستىرادى، ۇلىمنىڭ شامامىن كەلمەي قالعان كەزىندە نەمەرە-لەرىم ۇتىلامالى تاياقشانى وتكىزىپ الادى" دەدى.

ساياحات كاسىبىنىڭ جوعارى ساپالى دامۇىنا دەم بەردى

(باسى 1 ـ بەتتە)

مادەنيەت ـ ساياحات نسانداردىن قولداۋ تە-بىنىن ۇزدىكسىز كۇشەيتتى. بيىل جىل باسىنان بەرى مادەنيەت ـ ساياحات نەگىزدىك قۇرىلعى قۇرىلىسى نساندارىنا ورتالىقتىڭ، اۆتونومىيالى را-يونىنىڭ مەجە ەسەبىندەگى قارجىسىنان جالپى 350 ميللىون يۋان تياناقتاندىرىپ، رايونىمىزدىڭ 36 مادەنيەت ـ ساياحات نسانىنا قولداۋ كورسەتتى. كەزەكتە نساندارداڭ جۇمىس باستاۋ الدىندا-عى ئتۇرلى دايىندىق قىزمەتتەرى ئتارتىپتى بلگەرىلە-تىلىپ، كەيبىر نساندار بلگەرىندى ـ كەيىندى جۇمىس باستاپ، قۇرىلىس جۇرگىزدى.

كورىنىس وڭىرلەرىنىڭ ەسىك بەلەت باعا-سىن تۇراقتاندىرۋ جانە كورىنىس وڭىرلەرىندەگى اۆتوكولىك توقتاتۇ ورنىنىڭ اقىسىن جۇيەگە ئتۇ-سىرۋ قىزمەتىن دەر كەزىندە ورىستەتتى. «اۆ-تونومىيالى رايوندىق دامۇ جانە رەفورما كومى-تەتىنىڭ مەملەكەت مەنشىگىندەگى ئتۇيىندى كورىنىس وڭىرلەرىنىڭ ەسىك بەلەت باعاسىن تومەندەتۇ قىزمەتىن ۇزدىكسىز ىسكەرىلەي بلـ-گەرىلەتۇ جونىندەگى حابارلاندىرۋى»دى، «كو-رىنىس وڭىرلەرىنىڭ ەسىك بەلەت باعاسىن جانە كورىنىس وڭىرلەرىندە اۆتوكولىك توقتاتۇ اقىسىن جۇيەگە ئتۇسىرۋ جونىندەگى حابارلاندىرۋى»دى باسپ تاراتىپ، كورىنىس وڭىرلە-رى ەسىك بەلەت باعاسىن جانە كورىنىس وڭىرلەرى ىشىندە، سوندايـ اق ماڭىندا اۆتو-كولىك توقتاتقاندا بەتالدى اقى الۋ ارەكەتىن جۇ-يەگە ئتۇسىرۋ جونىندە ناقتى تالاپتار قويدى جانە ورنالاستىرۋ جاسادى، جەر ـ جەردەگى ۇكىمەت ساينتارىندا كورىنىس وڭىرلەرىنىڭ ۇكىمەت بەلگـ-لەگەن ەسىك بەلەت باعاسى جانە سايكەستى قىزمەت وتەۋ اقىسى ئتىزىمى، باعا ولشەمى قوعام-عا شوعىرلى جارىيالاندى.

شىنجياڭعا كومەكتەسەتىن ولكە، قالالاردى رايونىمىزدىڭ ساياحاتىن ۇگىتتەۋ، تانىستىرۋ قىز-مەتىنە ات سالىسۋعا شابىتتاندىردى جانە جەتەكتە-دى. شىنجياڭعا كومەكتەسەتىن ولكە، قالالاردى "شىنجياڭعا ساياحاتشى ەنگىزۋ" تەبىنىن ئۇرتىس ارتتىرۋعا سايكەستىرىپ، كومەك قابىلداعان جەر-لەردىڭ قولدانىلمالى، شەبەرلىك ۇلگىدەگى سا-ياحات دارىندىلارىن باۋلۋدى بەلسەنە كۇشەيتـ-تى. جىلىن ولكەسىنىڭ شىنجياڭعا كومەكتەسۋ الدىڭعى شەپ قولباسشىلىق شتابى مەملەكەتتىك جاعرافيا جۇرنالى باسىلىمىنىڭ التاي ايماعىنىڭ جاراتىلىستىق كورىنىسى مەن ۇلتتىق سالت ـ ساناسىن نەگىزگى تاقىرىپ ەتكەن قوسىمشا سانىن شعارۋدىن سايكەستىردى ئارى رايونـ-مىزدىڭ وزگەشە قار ـ مۇز ساياحات ونىمدەـ-رىن جاساۋىنا بەلسەندى كومەك كورسەتتى؛ جىجياڭ ولكەسىنىڭ شىنجياڭعا كومەكتەسۋ الـ-دىڭعى شەپ قولباسشىلىق شتابى چاڭجياڭ اترا-ۋىنىڭ ساياحات ارقىلى شىنجياڭعا كومەكتەسۋ جانە وڭتۇستىك شىنجياڭدا ساياحات ارقىلى كە-دەيلەردى سۇيەمەلدەۋ ئماجىلىسىن اشۋدى سايـ-كەستىردى، "ولەڭ مەن سۇرەت جىجياڭ ـــ اقسۋ ئنومىرلى" شىنجياڭعا كومەكتەسۋ ساياحات جالدامالى ۇشاعىن سكە قوستى؛ حۇبەي ولكەسىـ-نىڭ شىنجياڭعا كومەكتەسۋ الدىڭعى شەپ قولباسـ-شىلىق شتابى بۇراتالا موڭعۇل اۆتونومىيالى وبلـ-سىنىڭ مادەنيەت ـ ساياحاتتىڭ توعىسپالى دامۇىن جەبەۋ ارناۋلى كۇرسى سياقتىلاردى وتكىزدى.

ساياحات قاتىناس نەگىزدىك قۇرىلعىلارىن قامتاماسىز ەتۇ تەبىنىن ۇزدىكسىز كۇشەيتتى. كورلادان اقسۇعا، ودان قاشقارعا دەيىنگى تەمىر جولدىڭ قارقىنى تەزدەتۇ، قۇاتىن كەڭەيتۇ، G218 جەلىسى ئدوڭبازاردان ناراتقا دەيىنگى 1 ـ دارەجەلى تاس جولى، ئۇرىمجى اۋەجايىن وزگەر-تىپ، كەڭەيتىپ ساۋ سياقتى ئبىر توپ قاتىناس نەگىزدىك قۇرىلعىلارىنىڭ سالىنىپ جاتقان نساڭـ-دارىن اتقارۋدى جەدەلدەتتى؛ موڭعۇلكۇرە اۋەجا-يى، كەريا اۋەجايى سياقتى ئبىر توپ كەلەلى نساندارداڭ الدىڭعى مەرزىمدىك قىزمەتىن كۇش سالا ىلگەرىلەتىپ، وسى جىل ىشىندە جۇمىس باستاپ، قۇرىلىس جۇرگىزۋگە كۇش سالدى؛ قۇلجادان اقسۇعا دەيىنگى تەمىر جول سياقتى نـ-ساندارداڭ الدىڭعى مەرزىمدىك قىزمەتى ور-نىقتى قادامەمەن ورىستەتىلدى. مۇنان تىس، اۋىل ـ قىستاق تاس جولى قۇرىلىسىن بەلسەنـ-دى ىلگەرىلەتىپ، اۋىل ـ قىستاق ساياحات كا-سىبىنىڭ قارىشتاپ دامۇىن جەبەۋگە بەرىك نەگىز قالادى.

ساياحاتتى دامىتۇ ساياسات ـ شارالارىمەن قولداۋدى كۇشەيتتى. اۋىل ـ قىستاق ساياحات تاس جولى جانە اۆتوكولىك توقتاتۇ قۇرىلعى قۇـ-رىلىسى، اۋىل ـ قىستاقتىڭ قونىس ورتاسىن رەتتەۋ ـ وڭاۋ، اۋىل ـ قىستاق ساياحات ونىمدەـ-رى جانە قىزمەت وتەۋ ولشەمى سياقتى اۋىل ـ قىستاق ساياحاتىن دامىتۇدىڭ ئالسىز بۇىندارىن ارقاۋ ەتە وتىرىپ، رايونىمىزدىڭ ئىس جۇزىندىك جاعدايىمەن بىرلەستىرىپ، قاتىستى تارۋالارمەن بىرگە، «اۋىل ـ قىستاق ساياحاتىن دامىتۇدى، ساـ-پاسىن جوعارىلاتىپ، دەڭگەيىن ئوسىرۋدى جەبەۋ جونىندەگى اتقارۋ جوباسى (2019 ـ جىلدان 2020 ـ جىلعا دەيىن)» ن بەلگىلەپ جانە باسپ تاراتىپ، رايونىمىزدىڭ اۋىل ـ قىستاق ساياحاتىن دامىتۇعا تۇساۋ بولىپ وتىرعان فاكتورلاردىڭ قىزمەت شاراسىن جانە مىندەت ئبولىسىن ايقىن بەلگىلەدى.

مۇنان سىرت، رايونىمىزدىڭ حالىق شارۋا-شىلىعى مەن قوعامدىق دامۇىنىڭ "14 ـ بەسجىلـ-دىك" جوبا باعدارلامامىن جاساۋدىڭ الدىڭعى مەرزىمدىك زەرتتەۋ قىزمەتىنە بىرلەستىرە وتە-رىپ، ئىشنارا زەرتتەۋ قاراجاتىن تياناقتاندىـ-رىپ، مادەنيەت ـ ساياحات "14 ـ بەسجىلدىق" دامۇ بەتالىسىنىڭ ماڭىزدى تاقىرىپتىق زەرتتەۋىنە قولداۋ كورسەتتى.

ۇلتتىڭ كۇلدەنۇى جولىندا ـ درجۇرەك قۇربانداڭ شەجىرەسى

جوۋ حوۋگاڭ: قۇرىش باتىر سومداعان "قاھارماندىق قامال"

جوۋ حوۋگاڭنىڭ سۇرەتى.

□ شىنحۇا اگەنتسىگى تا-راتقان (داندۇڭ امەريكا جياڭـ-گەرلىگىنە قارسى تۇرىپ، چاۋشيانعا كومەكتەسۋ ەسكەرتـ-كىش سارايى بەرگەن)

شىنحۇا اگەنتسىگىنىڭ 6 ـ ايدىڭ 23 ـ كۇنى جينانان بەرگەن حابارى (ئتلشى ژاڭ ياڭ). باقاق گۇلى جايقالا اشىلعان مەزگىلدە، ئتلشى شاندۇڭ ولكەسى رۇڭچىڭ قالاسى نيڭجين ئمالىسى نانگاڭتوۋ قىستا-عىنا باردى، قىستاقتىڭ ورتاسندا-عى "جوۋ فامىلياللار شاڭىراعى تا-ۋاپحاناسى"نىڭ كورنەكتى ورىنىنا "جۇڭگو حالىق ەركتىلەر ارمياسـ-نىڭ ئبىرىنشى دارەجەلى سوعىس قاھارمانى" جوۋ حوۋگاڭ قۇرباندىـ-نىڭ سۇرەتى مەن نزگى ىستەرى كورسەتىلىپتى. ئار رەت چيڭمىيڭ نەمەسە ەلەۋلى مەرەكە كەزدەرىندە، جەرگىلىكتى ورىنداعى پيونەرلەر، كادرلار مەن بۇقا-را وسى جەرگە كەلىپ گۇل ارناپ ەسكە الىپ ازا بىلدىرەدى.

1924 ـ جىلى كوكتەمدە جوۋ حوۋگاڭ ناڭـ-گاڭتوۋ قىستاعىنداعى ئبىر كەدەي شارۋا وتباسىندا دۇنيەگە كەلگەن، 1946 ـ جىلى 9 ـ ايدا ازاتتىق ارمياعا قاتىناسقان. سول جىلى 12 ـ ايدا جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسىنا مۇشە بولعان. 1950 ـ جىلى 10 ـ ايدا جۇڭگو حالىق ەركتىلەر ارمياسىنا قاتىناسىپ، ەركـ-تىلەر ارمياسى 20 ـ كورپۇس 59 ـ شى 176 ـ تۇان 5 ـ لياننىڭ لياناڭى بولعان.

چاۋشيانعا كىرگەننەن كەيىن، جوۋ حوۋگاڭ 2 ـ ، 4 ـ ، 5 ـ رەتكى شايقاستارعا جانە 1951 ـ جىلعى شەپ قورعانىسى شايقاسىنا قاتىناسادى، اسىرەسە، 1951 ـ جىلى 6 ـ ايداعى 785 ـ بيىك جەردى قورعاۋ شايقاسىندا ول پاراسىتتىلىقپەن جانە ەرلىكپەن بۇكىل لياننىڭ شەپتى بەرىك ساقتاۋ، باۋىرلاس قوسىنداردىڭ قورعانىس اۋىستىرۋىن قورعاۋ مىندەتىن جەڭسىپەن ورىندا-ۋىنا قولباسشىلىق ەتەدى.

785 ـ بيىك جەردىڭ تياناق ەتەر جەرى جوق بولاتىن، توسقاۋىلداپ سوققى-لاۋدىڭ قيىندىعى ايتپاسا دا تۇسىنىكـ-تى. 1951 ـ جىلى 6 ـ ايدىڭ 15 ـ كۇنى تۇندە جوۋ حوۋگاڭ تۇتاس لياندىعى 170تەن استام جاۋىنگەردى باستاپ 785 ـ بيىك جەرگە كىرىپ، "وت كۇشىنىڭ الدى كۇشتى ارتى باسەڭ، اسكەر كۇشىنىڭ الدى باسەڭ ارتى كۇشتى" بولۋ سىندى شەپ ورنالاستىرادى ئارى "از كۇشپەن كوپ جاۋدى جەڭۋ، قويان قولتىق شايقاس ئتاسلىن قولدانۋ، جاۋدىڭ كۇشىن تۇبەگەيلى جويۋ، 785 ـ بيىك جەردى بەرىك ساقتاۋ" سىندى شايقاس جاساۋ جوسپارىن تۇراقتاندىرادى.

16 ـ كۇنى جاۋ شابۋىل باستاپ، 785 ـ بيىك جەردى جاپپاي بومبالايدى. وسىدان كەيىن ئۇش جاقتان كەزەكپەن قاتتى شابۋىل جاسايدى. جاۋدىڭ كۇن ـ ئتۇن دەمەي جاساعان كۇشتى شابۋىلى الدىندا، جوۋ حوۋگاڭ تۇتاس لياندىعى جاۋىنگەرلەرگە قولباسىلىق ەتىپ، بەكىنىس، وردان پايدالانىپ سالماقتىلىقپەن قارسى شايقا-سىپ، قويان قولتىق شايقاسىپەن قايتارما شابۋىل جاساپ، جاۋدىڭ تالاي رەتكى شابۋىلىن تويتارا-دى.

ۇزاق شابۋىلدان ناتيجە شعارا الماعان جاۋ 3 اۋىر زەڭبىرەك لياننىڭ اكەلىپ، 3 ـــ 4 ساعات توقتاۋسىز اتقىلايدى، سان مىڭداعان زەڭـ-بىرەك وعى 785 ـ بيىك جەردى ئورت تەڭىزىنە اينالدىرادى. جاۋدىڭ اۋىر قارۋ باسىمدىعى الدىنـ-دا 785 ـ بيىك جەردى بەرىك ساقتاۋ ئۇشىن، ئسوز جوق، جاۋدىڭ زەڭبىرەك شوعىرىن كۇيرەتۇ كەرەك. الايدا 5 ـ لياننىڭ نە بارى 5 شاعىن زەڭبىرەگى عانا بار بولاتىن. جوۋ حوۋگاڭ زەڭبىرەكشىلەرمەن بىرگە جاۋدى جويىپ جەڭسـ-پەن ورىندايتىن ەرلىك ساقتاۋ ـــ زەڭبىرەك سوعىسىندا ۋ ـ شۇ كوپ، ئبزدىڭ شاعىن زەڭبـ-رەكتەرىمىز وڭاي كوزگە تۇسپەيدى، جاۋدىڭ زەڭبىرەك اتقان ورايىنان پايدالانىپ جاۋ زەڭبـ-رەكتەرى تۇرعان نسانانى مەجەلەپ الىپ، 5 شاعىن زەڭبىرەكپەن ئبىر ۋاقىتتا اتقىلاپ وت كۇشى ىرىقتىلىعىن قولعا كەلتىرۋ. بۇل ئادىس، شىنىمەن، ونىمدىلىك كورسەتىپ، جاۋدىڭ ۇلكەن زەڭبىرەكتەرىنىڭ ئۇنى وشەدى.

جوۋ حوۋگاڭ پاراسىتتىلىقپەن جانە باتىرلىقـ-پەن تۇتاس لياندىعى جاۋىنگەرلەرگە قولباسىلىق ەتىپ 8 تاۋلىك شايقاس جۇرگىزىپ، جاۋدىڭ كۇشتى زەڭبىرەكتەرىنىڭ قورعاۋىندا جاساعان 40 رەتتەن استام شابۋىلىن تالقاندىاپ، 605 جاۋ اسكەـ-رىنىڭ كوزىن جويىپ، 785 ـ بيىك جەردى بەرىك ساقتاپ، جوعارى جاق تاپسىرعان مىندەتتى جەـ-ڭسپەن ورىندايدى.

6 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇنى 5 ـ لياڭ بۇيرىق بو-يىنشا 785 ـ بيىك جەردەن شەگىنىپ شعادى. شەپتەن شەگىنىپ مينا كومىپ جاتقاندا جوۋ حوۋگاڭ باقتىقا قارسى قۇربان بولادى، ول كەزدە ول نە-بارى 27 جاستا بولاتىن. ونىڭ ەڭبەگىن ماداقتاۋ ئۇشىن، جۇڭگو حالىق ەركتىلەر ارمياسى وعان ەرەكشە دارەجەلى ەڭبەكتى تولتاپ جازىپ، "ئبرىنشى دارەجەلى سوعىس قاھارمانى" اتاعىن بەرەدى. جوۋ حوۋگاڭ كوزى تىرىسىندە قولباسـ-شىلىق ەتكەن 5 ـ لياڭ دا كوللەكتيۋ ئبرىنشى دا-رەجەلى ەڭبەك كورسەتەدى.

جوۋ حوۋگاڭنىڭ نەمەرە باۋىرى جوۋ چاڭفا بىلاي دەدى: جوۋ حوۋگاڭ قۇربان نانگاڭتوۋ قىستاعى تۇرعىندارىنىڭ ماقتانىشى ئارى جۇڭحۇا ۇلتىنىڭ ماقتانىشى. ئبىز بۇگىنگى وڭاي ـ وسپاق قولعا كەلمەگەن باقتىتى تۇرـ-مىستى قاستەرلەپ، جوۋ حوۋگاڭنىڭ قاھارماڭـ-دىق رۋحىن جالعاستىرىپ، مەكەندى جاقسى كۇلدەندىرىپ، مەملەكەت پەن قوعام ئۇشىن ئوز كۇشىمىزدى قوسۋىمىز كەرەك.

"زەڭبىرەك مايتالمانى" ۋاڭ حىك: زەڭبىرەك وعنا كوز ئبىستردى

ۋاڭ حىكتىڭ سۇرەتى.

□ شىنحۇا اگەنتسىگى تاراتقان

شىنحۇا اگەنتسىگىنىڭ 6 ـ ايدىڭ 24 ـ كۇنى شجياجۋاڭنان بەرگەن حابارى (ئتلشى ژاڭ مين). بيىل 77 جاستا كەلگەن ۋاڭ دىساي ۋاڭ حىك قۇربانىنىڭ نەمەرە باۋىرى. قارت قوس قولى دىرىلدەپ تۇرىپ ۋاڭ حىكتىڭ كونە سۇرەتىن الىپ شعىپ، جانا-رى ىستىق جاسقا تولىپ تۇرىپ بىلاي دەدى: "مەنىڭ بەسىنشى اعايىم ئبىلىم-دى، سان سوعىستى باستان كەشكەن، سوعىس تاعى ەرلىگى جۇرتتان اسقان، ول ئبزدىڭ اۋـ-لەتىمىزدىڭ ماقتانىشى".

ۋاڭ حىك، تاعى ئبىر اتى ۋاڭ حاۋفۇ، 1912 ـ جىلى 3 ـ ايدىڭ 5 ـ كۇنى حىبەيدىڭ رىنچيۇ قالاسى شينجۇڭ قالاشعى بەيشينجۇڭ قىستاعىنداعى ئبىر كەدەي شارۋا وتباسىندا دۇنيەگە كەلگەن. 1930 ـ جىلى ۋاڭ حىك شىعىس سولتۇستىك جياڭتاڭنان وقۋ ئبىتـ-رىپ، شىعىس سولتۇستىك ارمياسىنا قاتىناسادى. 18 ـ قىركۇيەك وقيعاسىنان كەيىن، شىعىس حـ-بەيعا بارىپ امانداق قورعاۋ اترەتىندە بولمىشە اترەت باستىعى مىندەتىن ارقالايدى.

1937 ـ جىلى بۇكىل مەملەكەتتە جاپون شايقىنشىلارىنا قارسى سوعىس باستالعان سوڭ، ۋاڭ حىك شىعىس حىبەي امانداق قورعاۋ اترەـ-تىنىڭ كوتەرىلىسىنە قاتىناسادى ئارى 1938 ـ جىلى 3 ـ ايدا 8 ـ ارمياعا قاتىناسادى، سول جىلى جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسىنا مۇشە بولادى. 8 ـ ارميانىڭ يىڭجاڭى، سوعىس سانموۋجاڭى، 8 ـارميا 3 ـ زۇڭدۇينىڭ باستـ-عى، قوسىمشا ورتا حىبەي اسكەرى رايونى 29 ـ تۇاننىڭ سانموۋجاڭى، سانشي ـ چاحار ـ حىبەي اسكەرى رايونى 13 ـ اسكەرى بولمىشە رايونى 12 ـ تۇاننىڭ سانموۋجاڭى، رىحى ـ لياۋنيڭ زۇڭدۇيى قۇراما لۇيىنىڭ باستىعى، حىبەي ـ رىحى ـ لياۋنيڭ اسكەرى رايونى 16 ـ اسكەرى بولمىشە را-يوننىڭ سانموۋجاڭى، كەيىننەن جينجوۋ ۋيشۇ قولباسشىلىق شتابـ-ىنىڭ سليڭيۋانى، حىبەي ـ چاحار ـ رىحى ـ لياۋنيڭ اسكەرى رايونى زەڭبىرەكشىلەر لۇيىنىڭ ورىنباسار باستىعى، شىعىس سولتۇستىك زەڭـ-بىرەكشىلەر قولباسشىلىق شتابىنىڭ ئبرىنشى قولباسشىلىق ورىنىنىڭ ورىنباسار مەڭگەرۋشـ-سى، 4 ـ دالا سوعىس ارمياسى ەرەكشە قوسىنى قولباسشىلىق شتابىنىڭ زەڭبىرەكشى اسكەر 1 ـ شىسىنىڭ 1 ـ ورىنباسار شجاڭى، زەڭبىرەكشـ-لەر 8 ـ شىسىنىڭ شجاڭى قاتارلى مىندەتتەردى ارقالايدى. 1949 ـ جىلى كوكتەمدە ۋاڭ حىك جۇڭگو حالىق ازاتتىق ارمياسى زەڭبىرەكشىلەر 25 ـ تۇانىن باستاپ وڭتۇستىككە شەرۋ تارتىپ، حۋاڭحەدان، چاڭجياڭنان ۇوتىپ، حىڭباۋ شايقاسىنا قاتىناسىپ، جاۋدىڭ قالدىق كۇشتەرىن گۋاڭشيعا دەيىن تىقسىرا قۋىپ، سوعىستا ەلەۋلى ەڭبەك كورسەتەدى.

1950 ـ جىلى ۋاڭ حىك جۇڭگو حالىق ەركتىلەر ارمياسىنا قاتىناسىپ، چاۋشيانعا بارىپ سوعىس جۇرگىزىپ، ەركتىلەر ارمياسى زەڭبىرەكشى اسكەرلەر 8 ـ شىسىنىڭ شجاڭى مىندەتىن وتەيدى، قوسىندى باستاپ، 1 ـ دەن 5 ـ رەتكە دەيىنگى شايقاستارعا جانە شەپ قور-عانىسى شايقاسىنا قاتىناسىپ، جاۋعا توسقاۋىلـ-داپ سوققى بەرۋ، جاۋعا وت كۇشى ارقىلى سوققى بەرۋ سياقتى جوعارى دارەجەلى ورىن تاپسىرعان سوعىس جۇرگىزۋ مىندەتىن جەڭسـ-پەن ورىنداپ، جاياۋ اسكەرلەردىڭ سوعىس جۇرگىزىپ، جاۋدى جويۇىنا پارمەندى كومەك كورسەتەدى.

سوعىس بارىسىندا ۋاڭ حىك بۇرىنعى سوعىس جۇرگىزۋ ئتاسىلىنىڭ جاڭا سوعىس ور-تاسىنا ۇيلەسپەيتىندىگىن سەزىنىپ، سوعىس جۇرگىزۋ تاجىريبە ساباعىن قورىتىندىلاۋ، سوعىس تەحنيكاسى دەڭگەيىن جوعارىلاتۇدان كىرىسىپ، اسكەري بولىمدە رەتتەۋ ـ جاتتىعۋ جۇرگىزدى. رەتتەۋ ـ جاتتىعۋ جۇرگىزۋ بارىسىـ-دا، ول شىنىڭ قولباسشىلىق شتابىنىڭ قاريتادان پايدالانىپ اتقىلاۋ جانە تاۋلى وڭىردە اتقىلاۋ توسىن شابۋىلى جاتتىعۋىن ۇيىمداستىرىپ وتكىزۋـ-گە بۇيىرىپ، كەشكى اتقىلاۋدىڭ دالدىك دەڭگەـ-يىن جوعارىلاتادى. كەشتە جورىقتا شعاتىن قو-سىندى جاتتىقتىرعاندا، باسقىشتى ازايتۇ، ارالىقتى كەڭەيتۇ جانە قاتىناس كۇزەتە ورىنىن كوبەيتۇ سياقتى شارالاردى قولدانىپ، اسكەري ئبولىمنىڭ شىعىنىن ازايتادى. جاتتىعۋ بارىسىندا قاتاڭ تاسالانۇ جۇرگىزىپ، زەڭبىرەكتى ئبولىپ ورنا-لاستىرۋ جانە وت كۇشىن شوعىرلاندىرۋ ئادىسىن قولدانىپ، توسىننان شۇعىل دا تەز اتقىلاۋ ارقىلى جاۋدىڭ اتويشى توبىنا سوققى بەرەدى.

1951 ـ جىلى 7 ـ ايدا ۋاڭ حىك اسكەري قوسىندى باستاپ رەتتەۋ ـ جاتتىعۋ جۇرگىزگەنـ-دە شۇعىل حاراكەتىرلى سىرقا